

**Т.О. Ставерська**, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

## **ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕЙТИНГАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Трансформаційні процеси, викликані глобалізацією економіки, об'єктивно потребують адаптації національної економіки до стандартів, вимог, трендів та принципів функціонування сучасної глобальної економічної системи.

У 2019 році Україна втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) Всесвітнього економічного форуму й опустилася на 85-те місце з 141 країни. Основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг опустився на 19 позицій – до 136-го місця, й у сфері охорони здоров'я – на 9 позицій, до 101-го місця. Також погіршилися показники впровадження ІКТ – із 77-го на 78-ме місце, макроекономічної стабільності – зі 131-го на 133-те місце та інноваційних можливостей – із 58-го на 60-те місце.

На початку 2021 р. Україна зайняла 3-тє місце (з кінця) в рейтингу 60 найбільш інноваційних країн світу від агентства Bloomberg (одного з провідних американських постачальників фінансової інформації), посівши 58-ме місце. У порівнянні з 2020 роком Україна опустилася на 2 рядки вниз. Найвищий показник наша країна має в галузі патентної активності й займає 36-те місце, а найгірший – у розвитку сектору досліджень і розробок (R&D) – 59-те місце з 60.

У світовому рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020» Україна покращила свій минулорічний результат на 2 сходинки, посівши 45-те місце, здобувши +20 позицій в освіті та +10 в R&D. Україна також зберегла 2-ге місце серед країн із доходом нижче середнього.

За показником індексу інвестиційної привабливості, який двічі на рік вимірює Європейська Бізнес Асоціація, за першу половину 2019 р. Україна набрала 2,85 бала з 5 можливих та опинилася у негативній площині. Для порівняння, показник попереднього періоду становив 3,07 та демонстрував нейтральне ставлення інвесторів до бізнес-клімату країни. Результати опитування вказують на відчутне погіршення настроїв бізнесу. Так, під час минулої хвилі опитування кількість незадоволених інвестиційним кліматом складала 40%, зараз їх кількість зросла до 57%. Відсоток задоволених поточним станом також зменшився, наразі тільки 19% топ-менеджерів вважають бізнес-середовище сприятливим, натомість наприкінці 2018 р. таких було 25%.

Індекс економічної свободи щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation. В основі розрахунку Індексу – 12 факторів,

які є основою економічної свободи, згрупованих у категорії: 1) верховенство права; 2) рівень втручання уряду (податковий тягар, державні витрати та фіскальне здоров'я); 3) ефективність регулювання (свобода бізнесу, свобода праці та монетарна свобода); 4) відкритість ринку (свобода торгівлі, свобода інвестування та фінансова свобода). На початок 2020 р. Україна посіла 134-те місце зі 180 в рейтингу, входячи в категорію країн «В основному невідільні» і займаючи останнє 45-те місце в європейському регіоні. Її загальний бал 54,9 значно нижче регіональних і світових середніх, при цьому найнижчі бали країна отримала за показниками: свобода інвестиційної та фінансової діяльності (категорія – відкриті ринки), найвищі – фіскальне здоров'я і податковий тягар. Серед чинників, які гальмують підняття України в рейтингу, називаються застарілий трудовий кодекс, надмірна бюрократія, що перешкоджає збільшенню інвестицій, велика кількість непрацюючих кредитів в банках і нерозвинений ринок капіталу. Із позитивних починань уряду згадуються повернення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення і земельна реформа. Регрес стався в рейтингу інновацій – мінус 4 позиції, і тепер Україна посідає 47-ме місце із 129. Також у 2019 р. Україну вперше включили до рейтингу кращих країн для інвестицій і бізнесу (49-те місце із 67) і рейтинг країн з найкращою якістю життя (62-ге місце із 70).

Аналіз фінансово-економічного стану України з позицій глобальних індексів дає змогу стверджувати, що тренд розвитку української держави здебільшого є регресивним, веде Україну до групи країн «третього світу». Структурно-інноваційна перебудова економіки потребує значних коштів, тому нагальним завданням є створення сприятливих умов для залучення прямих іноземних інвестицій. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України починаючи з 2015 р. різко зменшується, головними інвесторами залишаються Кіпр, Німеччина і Нідерланди. Обсяг ПІІ в Україну у вигляді акціонерного капіталу на 1 липня 2019 р. становив 33,724 млрд грн, що на 2,6% перевищує показник на початок року. При цьому значна кількість іноземних інвесторів виходить з нашого ринку внаслідок несприятливого інвестиційного клімату.

За умови реалізації глобальних стратегічних завдань друге десятиліття ХХІ ст. має стати для України періодом прискореного зростання. А реалізація політики трьох «І»: інновацій, інвестицій та інтеграції, – створить об'єктивні передумови для входження країни до лідерів світової економіки. Україну очікує оптимістичне майбутнє тільки за умов невідкладного формування відповідного привабливого інноваційно-інвестиційного клімату, встановлення спільних «правил гри» для всіх суб'єктів підприємницької діяльності й безумовного забезпечення стабільного законодавства.